

Monumentnummer*: 521399

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 29 augustus 2005
Kadaster deel/nr: 30850/31

Complexnummer

521398

Complexnaam

Waardenburg

*Woonplaats**

Waardenburg

*Gemeente**

West Betuwe

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

G.E.H. Tutein
Noltheniuslaan

*Nr**

7

*Toev.**

*Postcode**

4181 AS

*Woonplaats**

Waardenburg

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

WAARDENBURG

*Sectie**

F

*Kad. object**

2084

Appartement

Grondperceel

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel 1: HOOFDGEBOUW (Waardenburg).

Op een omgracht terrein met aan de westzijde het eveneens omgrachte terrein van de voormalige voorburcht staat een in aanleg laat-13de-eeuwse, vermoedelijk achtkantige ringburcht met drie halfronde torens volgens archeologisch onderzoek uit 1961, die in de loop van de eeuwen met een donjon en woonvleugels tegen de binnenzijde van de ringmuur is uitgebreid. Het kasteel is gedeeltelijk herbouwd in 1627 - na verwoesting in 1574 - en is thans in twee haaks op elkaar staande (hoofd)bouvvolumes te onderscheiden, die een naar het zuiden open binnenplein omsluiten. Het haakvormige noordwestelijke deel heeft een middendeel (noord) met de jaartalankers 1627, die vermoedelijk naar een restauratie verwijzen, en een korte westvleugel bestaande uit een souterrain en twee bouwlagen onder een met geglazuurde Oud-Hollandse pannen gedekt schilddak. De buitenmuren met half rond uitgebouwde toren zijn de oude weermuren van de ringburcht met aan de binnenzijde op kelderniveau (dikte ca. 1,2 meter) een weergang op spaarbogen; de oude muur is herkenbaar aan de in Vlaams verband gemetselde grote bakstenen; enkele schietspleten. De halfronde toren onder een kegelvormig dak is in de 14de eeuw verhoogd; deze toren is middels een weergang verbonden met de woontoren (zie a). De voorzijde van de gevel kent een indeling

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van korfboogvormige ontlastingsbogen met zandstenen blokken boven, deels dichtgemetselde, deels in de 19de eeuw gewijzigde meerruits vensters. Een zandstenen waterlijst scheidt de beide bouwlagen en is doorgetrokken over de aan het voorplein gelegen gevel van de westgevel (sterk verbouwd) met sporen van dichtgemetselde vensters; in de kopse gevel twee vensterassen en een centraal verdiepingsvenster; in de top twee wapenstenen met het wapen van Van Arkel (links) en Van Gelder (rechts). Het oostelijke deel bestaat uit vier onderdelen: (a) de woontoren (scharnierpunt tussen het noordwestelijke deel en oostelijke deel) uit het midden van de 14de eeuw die over de oude ringmuur is gebouwd; (b) in de zuidoosthoek geeft een traptoren toegang tot de verschillende verdiepingen van de woontoren en het middendeel; (c) de smalle, langgerekte oostvleugel uit ca. 1549-1551 die tegen de weermuur was aangebouwd en (d) het woonhuis met ronde toren tegen de oostgevel uit 1896 dat gebouwd is tegen en deels geïntegreerd in de oostvleugel. Ad a/b. De op vierkante grondslag opgetrokken donjon en ronde traptoren zijn gelijktijdig opgetrokken, waarbij de toren zijn oorspronkelijke hoogte heeft behouden terwijl de donjon later is verlaagd en voorzien van een lessenaarsdak. Direct naast de traptoren in de oostvleugel is de oude toegang tot de woontoren nog zichtbaar (steensponning en halfronde bovenzijde). In de ingebouwde traptoren zijn de sporen zichtbaar van de oude toegang tot de donjon; in het bovenste deel is een deurtje uitkomend op het dak. Ad c/d. De gevel aan de binnenplaatszijde is opgetrokken uit grote rode baksteen en heeft boven de bovendorpels van de vensters op de begane grond en de verdieping een mergelstenen waterlijst voorzien van een bloktandlijst. Aan de rechterzijde geeft een deur met daarvoor een bordestrap van escauzijnse steen toegang tot de begane grond; aan de linkerzijde een toegangsdeur tot de trap- en woontoren. Van de laatste verbouwing in 1896 dateren vermoedelijk alle kruisvensters met zijkanten van geprofileerde bakstenen met mergelblokken en de korfboogvormige ontlastingsbogen met bergstenen neg- en boogblokken op de verdieping; mogelijk ook uit 1896 stammen de op acanthusconsoles rustende driehoekige frontons met schelpvullingen en grote delen van de waterlijsten (of deels renaissance-motieven van rond 1550). In het INTERIEUR is ondermeer van belang de ruimte-indeling, de vertrekken met 17de-eeuwse eiken en in het laat-19de-eeuwse deel grenen balkenplafonds (moer- en kinderbalken deels met consoles), paneeldeuren, geprofileerde kozijnbetimmeringen deels met binnenluiken, lambriseringen; verder met name in het noordwestelijke deel de inrichting van de oude keuken met hardstenen pompbak, oven en schappen; in het oostelijke deel het gestucte trappenhuis met bordestrap voorzien van balusters. Binnen wordt een vierkante gevelsteel bewaard van rode zandsteen gedateerd uit het midden van de 17de eeuw; de steen is voorzien van wapens voorstellende een kwartierstaat waarop het echtpaar Van Bronckhorst en Vijgh centraal staat.

Waardering

HOOFDGEBOUW (Waardenburg) is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de archeologische waarde;
- als voorbeeld van een in oorsprong 13de-eeuwse ringburcht, die in de loop van de eeuwen is uitgebouwd en waarvan thans twee woonvleugels, donjon en traptoren resteren;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie